

Rekognosciranje toka reke Jablanice

Detaljnim terenskim istraživanjem doline reke Jablanice pronađena su tri lokaliteta i dva nalazišta. Svi lokaliteti i jedno nalazište pripadaju srednjem veku, dok je drugo nalazište iz perioda praistorije. Istraženi teren uglavnom nije pogodan za zemljoradnju, što verovatno nije bio ni u prošlosti, ali pruža povoljne uslove za stočarstvo. To je odredilo vrstu i položaj lokaliteta i nalazišta.

Uvod

Opšte je poznata činjenica da je zapadna Srbija vrlo malo arheološki istražena, a da u tom pogledu ima veliki potencijal. Mikroregija reke Jablanice nije izuzetak i baš zato smo se odlučili da nju istražimo. Ovde je do sada sprovedeno samo nekoliko istraživanja i pronađeno je devet lokaliteta što iz praistorije, što iz antike i srednjeg veka. Mi smo uspjeli da arheološko poznavanje doline Jablanice upotpunimo ovim rekognosciranjem. Pronašli smo tri nova lokaliteta i dva nalazišta. Na osnovu novodobijenih podataka i prethodnih istraživanja uspešno smo rešili problem ovog rada.

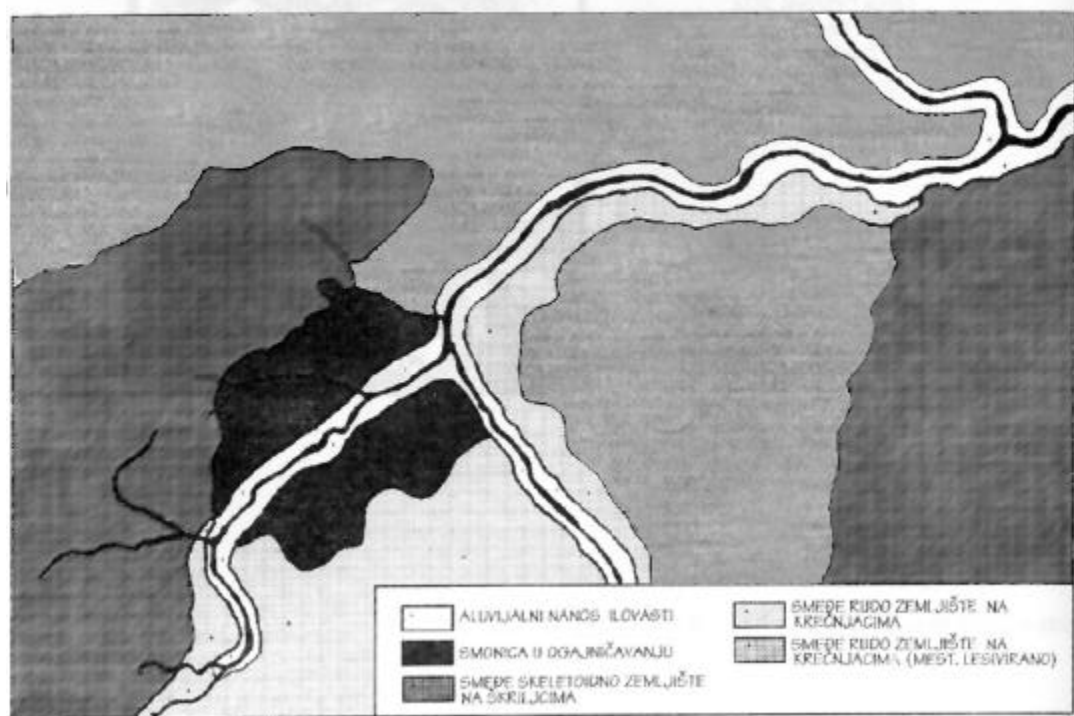
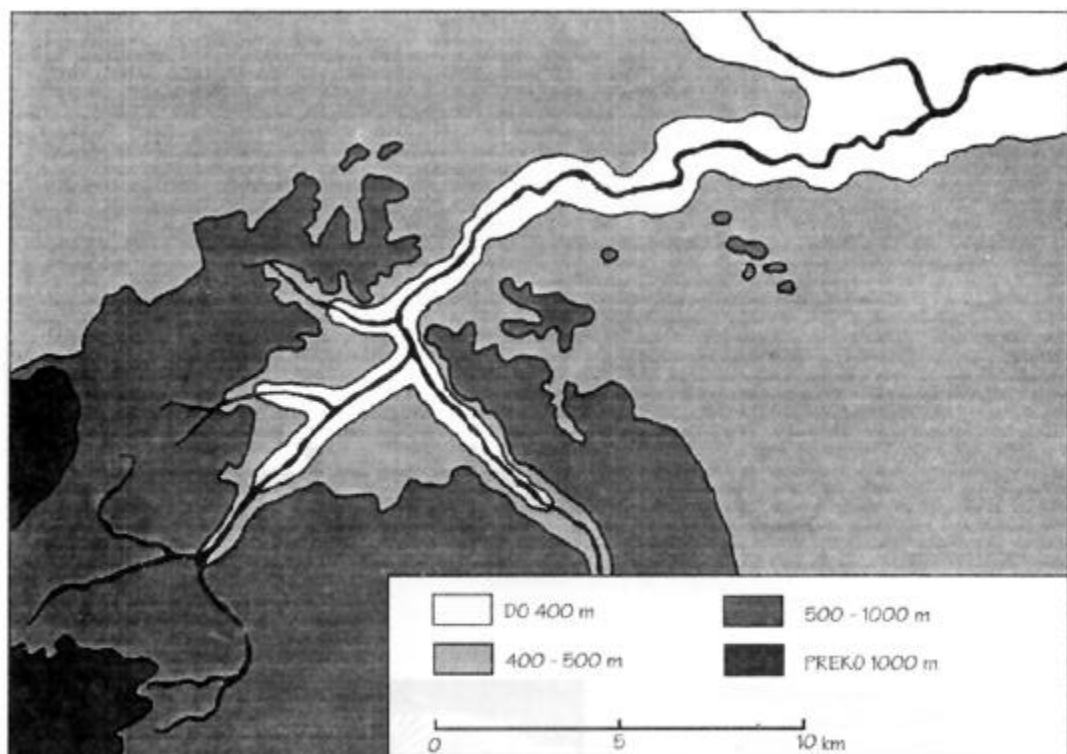
Prirodne odlike reke Jablanice i njene okoline

Reka Jablanica pripada slivu Kolubare, najveće reke zapadne Srbije. Jugozapadno od Valjeva na udaljenosti od oko dvadeset kilometara izvire Jablanica, tj. nastaje spajanjem dveju manjih reka, Rebeljske i Vujinovačke reke. Spajaju se na visini od 456 metara nadmorske visine u podnožju valjevskih planina Povlena, Medvednika, Jablanika i Maljena. Tok reke je dugačak oko 23 km i na njegovom kraju, nedaleko od Valjeva, Jablanica se spaja sa rekam Obnicom čineći Kolubaru. U gornjem i srednjem toku reka Jablanica teče od jugozapada ka severoistoku dužinom od oko 15 km. Kod sela Balinović ona laktasto skreće i u donjem delu teče 9 km od zapada ka istoku. Veliki deo sliva je izgrađen od trijaskih, kretacejskih i paleozojskih krečnjaka iz čega proizilazi da se dolinski sistem Jablanice

Nenad Popović (1978), Beograd, Niška 3, učenik 2. razreda Treće beogradske gimnazije

Bogdana Živojinović (1979), Pančevo, Štrosmajerova 6/III, učenica 1. razreda Gimnazije „Uroš Predić” u Pančevu

MENTOR: Radivoje Arsić, student 2. godine arheologije Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu

sastoji od alogenih i skraćenih stena. Delovi izvorišne čelenke su prosekli put kroz dijabaz rožnace. Kompozitna dolina Jablanice se sastoji od nekoliko celina. U izvorišnom delu se nalazi dubodolina dugačka oko 6 km, a malo severnije se nalazi mala kotlina. Sledeću celinu čini kratka kanjonska suteska, Pustinja dužine oko 2 km, odatle reka nastavlja kroz Počutsku kotlinu dugačku oko 4 km. Poslednju celinu čini donjojablanička kanjonska dolina vrlo strmih strana.

U zapadnom delu sliva ima veoma malo oaza, dok istočni deo zauzima široka kraška oaza. Jablanica i njena pritoka Sušica teku kroz tipične kanjonske doline i klisure, a njihove kratke pritoke kroz potpuno skraćen teren. Na mestu ušća Sušice u Jablanicu se nalazi kraška oaza Brezovice i Pustinja.

U doba kamenog doba na ovom području je od vegetacije prevladavala stepa, a klima je bila vrlo hladna. Od metalnih doba počinju da se razvijaju moćne šumovite oblasti. Danas o tim velikim šumovitim oblastima svedoče njihovi ostaci koji su se zadržali na nekim brdima i platoima oko reke. Na ovakve relikte može se naići najviše u donjem i srednjem toku, dok je gornjim zagospodarila moderna poljoprivreda koja dolazi do obradivih površina ubrzanom krčenjem šuma. Uništavanjem šuma nestaje i divljač koja se nekada slobodno kretala šumovitim oblastima.

U područjima rečnih terasa i na mestima gde je krčena šuma prevladavaju livade, pašnjaci i oranice.

Značajan podatak je da se prekomernim lovom i zagađivanjem reke u skorašnje vreme smanjila količina ribe u Jablanici.

Prethodna istraživanja

Dolina reke Jablanice obuhvata regiju od sela Vujinovača do sela Sedlari. U ovoj regiji vršeno je nekoliko arheoloških istraživanja. Već otkriveni lokaliteti su:

- 1) Anatema, selo Balinović, opština Valjevo; neolitsko naselje finalnog vinčanskog horizonta,
- 2) Ilovača, selo Kunice, opština Valjevo; naselje bronzanog doba,
- 3) Savinac, selo Tubravić, opština Valjevo; naselje bronzanog doba,
- 4) Kik-Adžići, selo Sitarice, opština Valjevo; ostaci kasno antičkog naselja,
- 5) Rimski rudnik, selo Rebelj, opština Valjevo; ostaci okana rudnika iz perioda rimske dominacije,
- 6) Madžarsko groblje - Gračanica, selo Tubravić, opština Valjevo; nekropola (XV - XVI vek),
- 7) Parać, selo Tubravić, opština Valjevo; srednjovekovno selo (XV-XVI vek),

*Slika 1.
Karte reljefa i
podološkog saastav
sliva Jablanice.*

*Figure 1.
Surface and pedology
maps of the river of
Jablanica area.*

- 8) Crkva Gračanica, selo Tubravić, opština Valjevo; srednjevekovna crkva i nekropola (XV - XVI vek),
- 9) Manastir Pustinja, selo Rebelj, opština Valjevo; srednjevekovna nekropola uz građvine (mutvak).

Mikroregija Jablanice je odabrana zbog neistraženosti i dobrih uslova za pronalaženje novih lokaliteta. U odnosu na ceo valjevski kraj, u ovoj regiji nađeno je samo nekoliko lokaliteta.

Na teritoriji jugozapadno od Valjeva, kroz koju protiče Jablanica, konstatovano je jako malo lokaliteta iz perioda kamenog doba. Iz preioda paleolita konstatovan je samo jedan lokalitet i to pećina u Crvenim Stenama, severozapadno od Obnice. Za neolitski period treba istaći lokalitete Ostenjak, u blizini Crvenih Stena, i lokalitet Anatema u selu Balinović u donjem toku Jablanice.

Situacija u metalnom dobu se znatno menja. Pronađeno je puno eneolitskih, bronzanodopskih i gvozdendopskih naselja i tumula. Najveća koncentracija ovih lokaliteta je južno i jugoistočno od Valjeva, dok su u toku Jablanice pronađena samo dva bronzanodopska lokaliteta (Ilovača i Savi-nac).

Istraživanja rimske epohe u valjevskom kraju su dosta komplikovanija zbog razvoja novih modela naseljavanja, izgradnje puteva, trgovine i ratovanja. Od III veka nove ere u valjevskoj kotlini postoji razvijena mreža puteva. Jedan od tih puteva je prolazio nedaleko od Jablanice i povezivao sa većim centrima rudnik bakra i naselje Kik-Adžići (Borozan 1993), koji su i jedina dva, za sada konstatovana, lokaliteta rimskog perioda u ovom kraju. Predpostavka je da u okolini rudnika postoji naselje koje za sada nije pronađeno, takođe treba napomenuti da u valjevskom kraju postoji još samo jedan rudnik. Zato je rudnik na Jablanici morao biti veoma važan, dobro eksploatisan i čuvan.

Za razliku od lokaliteta iz drugih perioda srednjevekovnih ima više na jugu i jugozapadu. U mikroregiji Jablanice se nalazi tri nekropole (Madžarsko groblje, crkva Gračanica i manastir Pustinja), dve crkve (crkva Gračanica i manastir Pustinja) i jedno naselje - Parać (Jež i Starović 1994). Zbog velikog broja nekropola i blizine velikog grada kao što je Valjevo, pretpostavlja se da je ovde postojao veliki broj naselja koja tek treba otkriti.

Cilj projekta

Cilj ovog projekta je detaljnije istraživanje teritorije oko čitavog toka (23 km) ove reke, pronalaženje novih lokaliteta i nalazišta, njihovo opisanje i unošenje u arheološku kartu. Zadatak je bio da se provere pretpostavke o položaju i vrsti arheoloških lokaliteta. Radni model bio je upućen na postojanje sistema fortifikacija iz vremena bronzanog doba, što

je uslovljeno veoma brdovitim terenom i srazmerno uskom neposrednom rečnom dolinom. Jedan od važnih zadataka jeste pitanje da li dolina reke Jablanice predstavlja i komunikaciju tokom mlađe praistorije, pre svega između oblasti Podrinja i Kolubare, odnosno Šumadije na istoku, a Posavine na severu.

Problem

Na osnovu uslova koji su bitni za postavljanje modela naseljavanja (reljef, sastav zemljišta, klima, vegetacija, ekonomija i istorijsko-politički uslovi) odredili smo potencijalne lokalitete i nalazišta. Utvrdili smo da u podnožju planina i oko reke nije bilo povoljno za izgradnju naselja zbog čestih poplava i neplodnosti zemljišta. Veoma loše komunikacije su još jedan uslov slabijeg naseljavanja. Direktnih prirodnih komunikacija je veoma malo do srednjeg toka reke. Klima je nepogodna jer su temperature kolebljive. Ovaj teren je bio pogodan za razvoj lovačko-sakupljačke ekonomije zbog divljači i ribe kojih je u ovoj oblasti bilo u izobilju. U gornjem toku reke postoje nalazišta rude bakra, što je takođe bio jedan od uzroka naseljavanja. Zbog svih ovih uslova, a posebno istorijsko-političkih, rekognosciranje je vršeno na strateškim mestima, mestima sa najvećom nadmorskom visinom. Svi ovi podaci, raspored i vrsta lokaliteta i nalazišta koje smo otkrili treba da nam omoguće postavljanje modela naseljavanja u ovoj mikroregiji.

Metode i materijali

Rad smo započeli podelom istraživanja u tri faze. **I Priprema:** izučavali smo topografske karte razmere 1: 25000 (Valjevo 2 - 3, Pričević 096 - 2 - 3, Sušice 096 - 4 - 1); upoznavali se sa podacima o reljefu, pedologiji, hidrografiji, klimi i vegetaciji; prikupljali podatke o ranijim arheološkim istraživanjima na ovom terenu; pripremali tehnička pomagala i potrošni materijal za istraživanje na samom terenu. **II Odlazak na teren:** Intervjuisali smo meštane od kojih smo saznali neke nove podatke o samom području, moguće pozicije lokaliteta i nalazišta, podatke o vlasništvu i istorijatu otkrivenih. Lokalitete i nalazišta koje smo pronašli merili smo, fotografisali, popunjavali R - kartone (kartone za rekognosciranje), napravili topografske skice, prikupljali pokretne nalaze i pravili skice nepokretnih. **III Obrada podataka i pisanje projekta:** Obradili smo pokretne nalaze i popunili IB kartone, ucrtali podatke u arheološku kartu, napisali rad.

Opis istraživanja

Svoje istraživanje započeli smo od izvora reke Jablanice, od sela Vujinovača. Sa desne strane reke obišli smo Kozje brdo (849 m) koje je veoma strmo. Leva obala reke je malo naseljena i ima puna pašnjaka. Severoistočno od Kozjeg brda nalazi se planina Vilovica (824 m) koju smo, takođe, obišli. Posle završetka istraživanja u selu Vujinovača nastavili smo da se krećemo severozapadno ka selu Rebelj. Tamo smo obišli planinu Orlovicu (752 m) i južne obronke planine Toletine (846 m). Odatle smo se spustili ka jugu i došli do zaseoka Vreoci ispod koga je padina na kojoj se nalazi okno rimskog rudnika. Zbog nedostatka podataka ovo nalazište je zavedeno kao potencijalno.

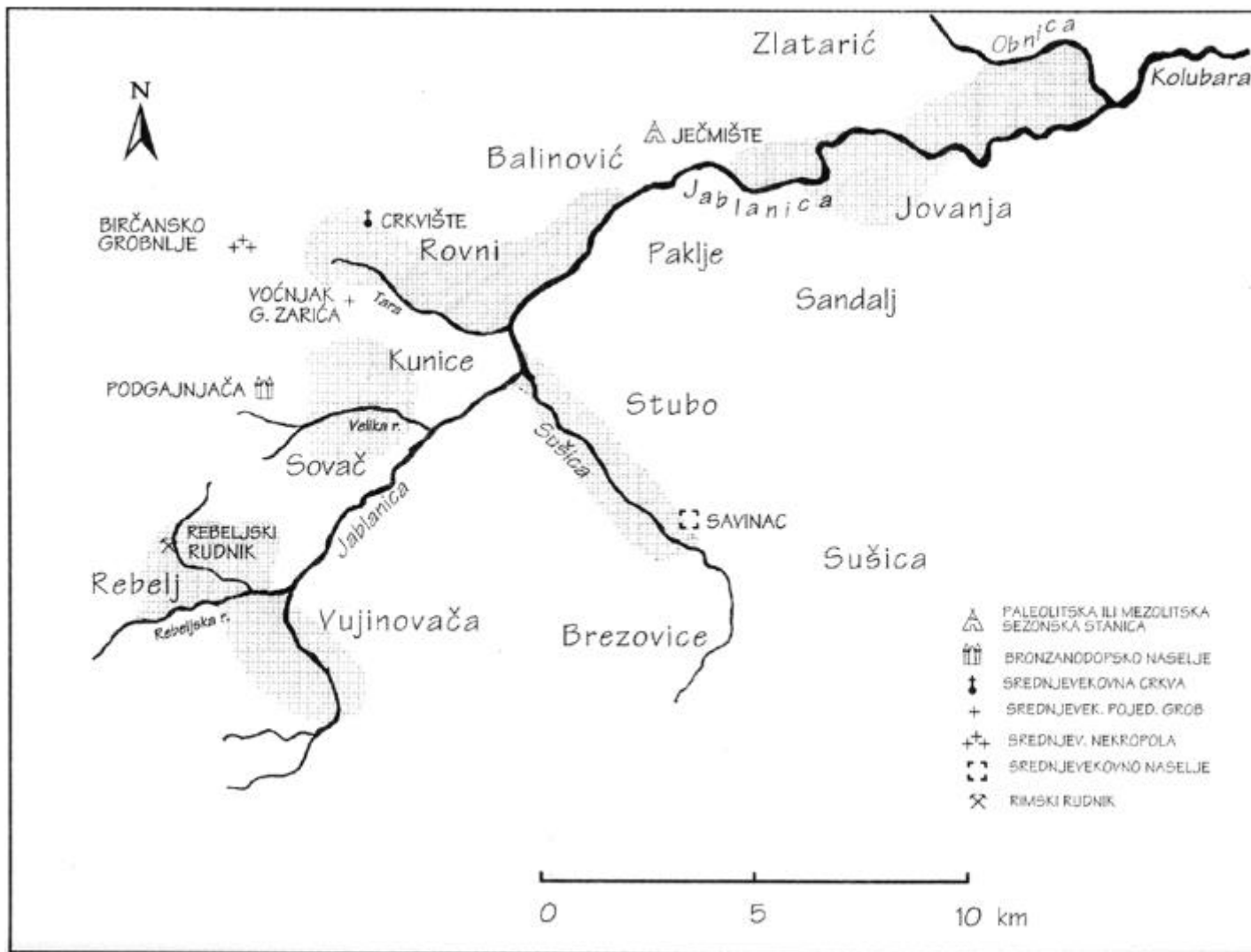
Sledeći deo našeg istraživanja počeo je od ušća Jablanice i Obnice, od sela Sedlari i Belo Polje. Severno od obale Jablanice popeli smo se na Rešića brdo (317 m) u zaseoku Paramentići odakle smo se spustili prema jugoistoku do Mujine strane.

Dalje smo se uputili ka srednjem toku, selu Rovni. U zaseoku Nikolići se nalazi uzvišenje Ječmište (546 m) čija je površina zaravnjena. Na ovom uzvišenju nađeno je nalazište koje pripada gornjem paleolitu ili mezolitu. Sa Ječmišta smo se spustili prema zapadu do mesta crkvište i tu pronašli lokalitet. Na tom mestu je u srednjem veku stajala crkva, a sada tu postoji samo blago zaravnjeno uzvišenje. Odatle smo otišli do sela Sitarice i zaseoka Adžići. Tamo smo pronašli jedan srednjovekovni grob u dvorištu stanovnika Adžića, Gvozdena Zarića. Posle beleženja ovog nalazišta krenuli smo na jug do sela Sovač i tamo pronašli još jedan srednjovekovni lokalitet. On se nalazi na južnoj padini brda Osoje na imanju Petra Vasiljevića. Zatim smo krenuli na severozapad do sela Suvodanja i zaseoka Birčani i tamo pronašli srednjovekovno groblje. Ova nekropola se nalazi na jednom uzvišenju južno od zaseoka i vrlo je velika. Spustili smo se ponovo prema Sitaricama i popeli se na Kik (715 m). Tamo nismo naišli na, po prethodnim istraživanjima, već poznat lokalitet.

Time smo završili istraživanje srednjeg i gornjeg toka Jablanice i počeli sa istraživanjem donjeg toka, tj. sela Stubo. U ovom delu je trebalo potvrditi postojanje lokaliteta Savinac iz bronzanog doba. Dalje smo krenuli u istraživanje sela Strmna Gora i Sandalj. Pretražili smo brdo Preka njiva (484 m) u zaseoku Romanovići u selu Strmna Gora. Odatle smo krenuli ka Sandalju i popeli se na Arsića brdo (473 m) u zaseoku Arsići. Ne našavši tamo ništa, sišli smo do reke i do manastira Jovanje u istoimenom selu. Tu se završava naše terensko istraživanje.

*Slika 2.
Karta
rekognosciranog
područja sa
naznačenim
lokalitetima.*

*Figure 2.
Surveied teritory; the
sites are marked.*

Rezultati istraživanja

Za vreme terenskog istraživanja nađena su dva nalazišta i tri lokaliteta.

Lokaliteti

1) Crkvište

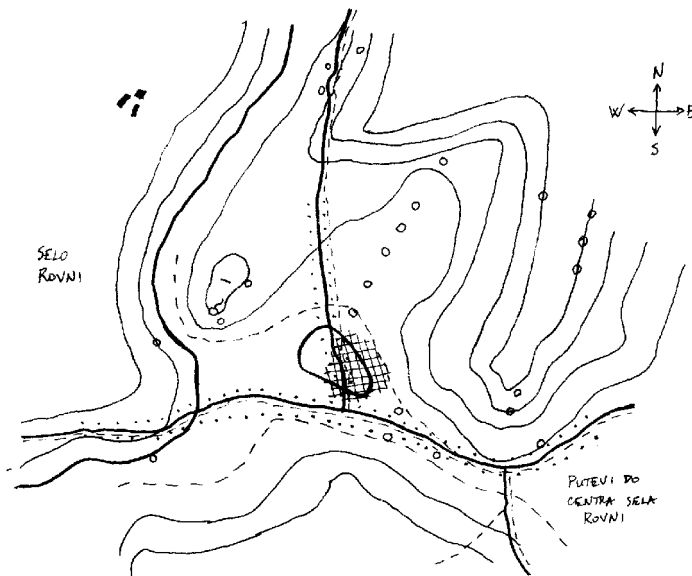
Topografska karta: Sušice 096-4-1

Geografske koordinate: $x = 7399.19 - 7399.30$ km,

$y = 4901.00 - 4899.92$ km

Naseljeno mesto: selo Rovni, zaselak Rakići, Opština Valjevo

Vlasništvo: Tomislav Živković

Slika 3.
Topografska skica
lokaliteta Crkvište.

Figure 3.
Topographic drawing
of the site of Crkvište.

Lokalitet se nalazi na uzvišenju koje je blago zaravnjeno. Oblik reljefa – plato, vrsta zemljišta je smeđe rudo zemljiste na krečnjaku mestimično lesivirano, vegetacija – livada. Na ovom lokalitetu nalaze se ostaci crkve prekriveni tankim slojem zemlje. Od pokretnog materijala nađena je keramika, opeka i kamen. Pronađen je samo jedan fragment zelene glazirane keramike. Kako nam je rekla jedna meštanka na ovom mestu su do pre nekoliko godina stajale kamene ploče sa natpisom, koje su kasnije prekrivene zemljom. Predpostavka je da ovaj lokalitet pripada srednjem veku.

2) Podgajnjača

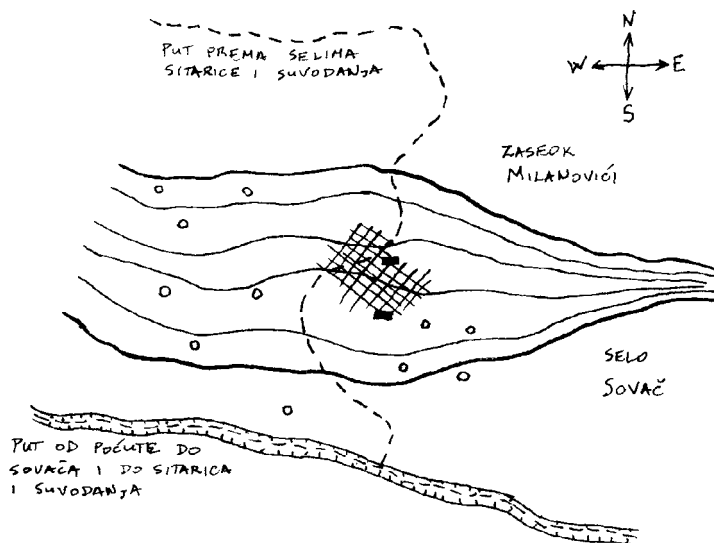
Topografska karta: Valjevo 3-2

Geografske koordinate $x = 7396.88 - 7397.00$ km,

$y = 4898.92 - 4899.02$ km

Naseljeno mesto: selo Sovač, Opština Valjevo

Vlasništvo: Petar Vasiljević

Sklika 4.
Topografska skica
lokaliteta Podgajnjača.

Figure 4.
Topographic drawing
of the site of
Podgajnjača.

Srednjovekovni lokalitet Podgajnjača se nalazi na zaravnjenom delu padine brda Osoje. Na udaljenosti na oko 500 m se nalazi izvor. U blizini izgrađene su građevine novijeg datuma, kuća i štala. Na ovom lokalitetu je nađena keramika i opeka. Veći broj fragmenata keramike izrađen je na brzom vitlu. Oksidaciono je pečen i prekriven glazurom zelene, žuto-zelene, mrke ili crvene boje. Keramika je oslikana belom bojom na zelenoj i tamnomrkoj površini. Ukrašena je utiskom noktiju i nazubljenim točkićem u horizontalnom nizu (IB 1, 3, 9, 11, 13). Veoma mali broj fragmenata keramike je tamno sive boje sa primesama peska. Treba napomenuti i jedan ulomak keramike ukrašen valovnicom i štipanim ornamentom (IB 2).

3) Birčansko groblje

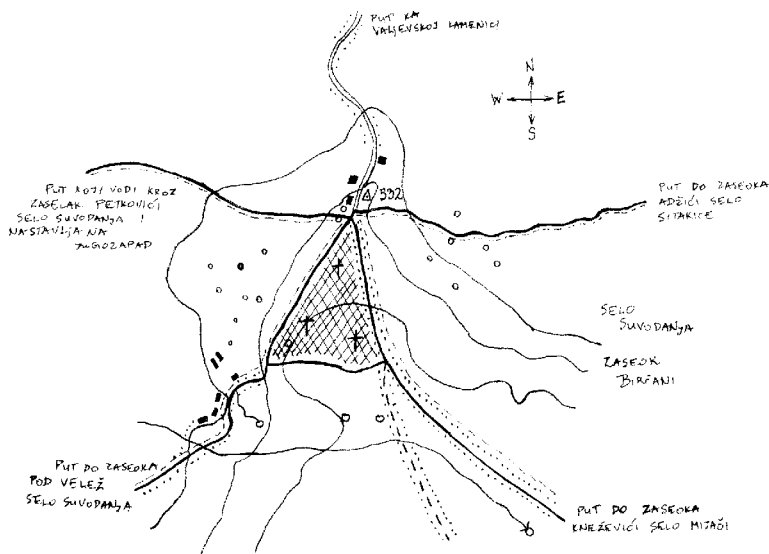
Topografska karta: Valjevo 3-2

Geografske koordinate $x = 7394.95 - 7395.11$ km,

$y = 4900.21 - 4900.34$ km

Naseljeno mesto: selo Suvodanje, zaselak Birčani, Opština Valjevo

Vlasništvo: opština

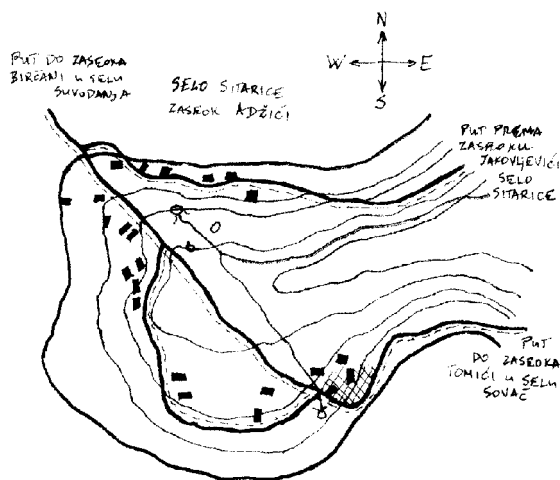
Slika 5
Topografska skica
lokality Birčansko
groblje

Figure 5.
Topographic drawing
of the site of
Birčansko Groblje.

Ovaj lokalitet se datuje u srednji vek. Zauzima površinu od 60 × 40 m. Oblik reljefa je plato. Na lokalitetu je nađeno više od sto nadgrobnih spomenika i ploča na dve vode. Spomenici su uglavnom nepravilnog oblika, ispod nekih se nalazi pravougaono kamenje koje označava veličinu groba. Na svim spomenicima je uklesan krst. Značajni spomenici su skicirani, fotografisani i izmereni, a podaci o njima su priloženi uz rad. Treba napomenuti da se na jednom položenom spomeniku nalazi predstava vojnika sa mačem (urezana).

Nalazišta

1) Voćniak Gvozdena Zarića

Slika 6.
Topografska skica
nalazišta u voćnjaku
Gvozdena Zarića.

Figure 6.
Topographic drawing
of the site - Gvozden
Zarić s backyard.

Topografska karta: Valjevo 3-2

Geografske koordinate: $x = 7397.49 - 7397.58$ km,

$y = 4900.19 - 4900.24$ km

Naseljeno mesto: Sitarica, zaselak Adžići, Opština Valjevo

Vlasništvo: Gvozden Zarić

Na ovom nalazištu konstatovan je srednjovekovni nadgrobni kameni spomenik visine 1.80 m i širine od 0.95 m i debljine 0.14 m. Na spomeniku je uklesan krst dužine od 0.21 m. i širine 0.15 m (skica 1).

2) Ječmište

Topografska karta: Sušice 096-4-1

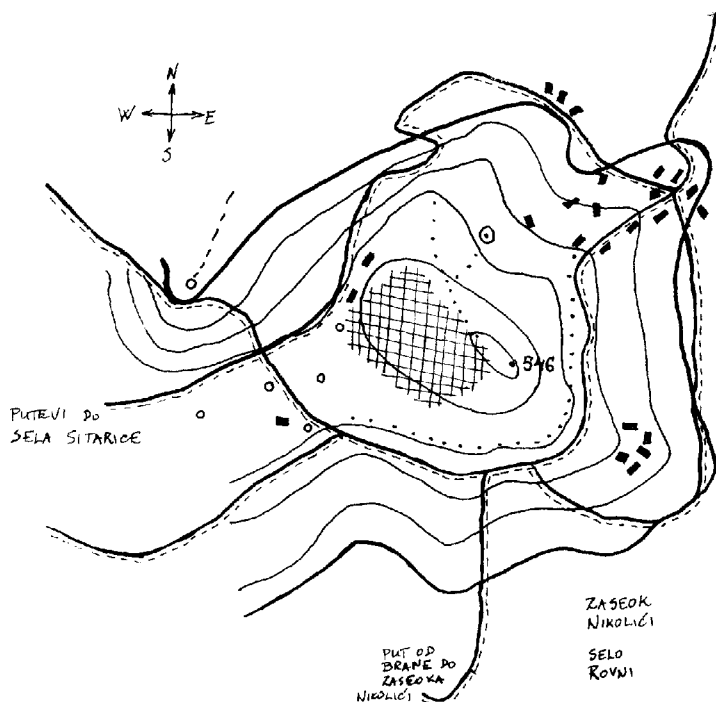
Geografske koordinate: $x = 7400.15 - 7400.32$ km,

$y = 4901.11 - 4900.97$ km

Naseljena mesto: Selo Rovni, zaselak Nikolići, Opština Valjevo

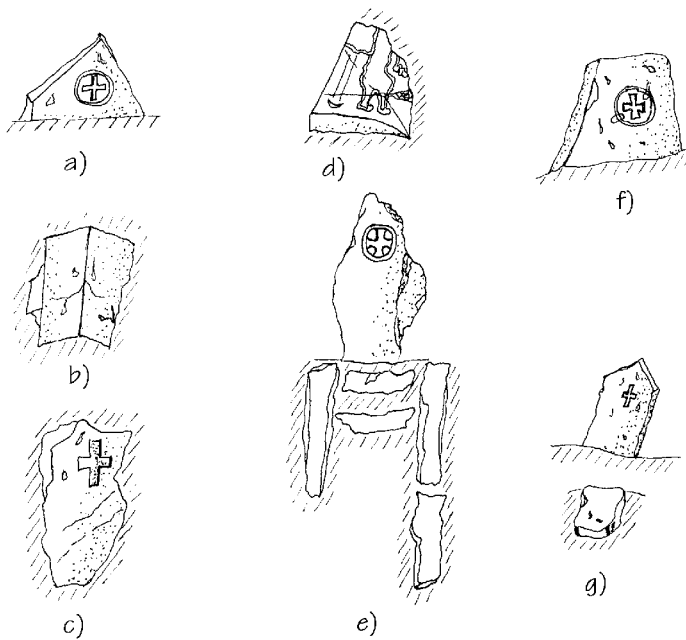
Vlasništvo: stanovnici zaseoka Nikolić

Nalazište pripada gornjem paleolitu ili mezolitu. Konstatovano je sa desne strane reke Jablanice, na blagom uzvišenju od 546 m na zaravnjenom platou brda Ječmište. Zauzima površinu od 200×50 m. Oblik

Slika 7.
Topografska skica
nalazišta Ječmište.

Figure 7.
Topographic drawing
of the site of Ječmište.

Slika 7.
Skica nadgrobnih spomenika sa lokaliteta Birčansko groblje.

Figure 7.
Drawing of the funeral stones from the site of Birčansko Groblje.

reljefa je plato, a vrsta zemljišta je smeđe rudo na krečnjaku mestimično lesivirano. Okolnu vegetaciju čini hrast, grab i bukva, dok su na nalazištu livada i pšenica. Pedeset metara udaljen u pravcu severa od lokaliteta je potok.

Na ovom lokalitetu pronađena su četiri kremenata artefakta. Jedan je neretuširano mikro sečivo sa upotrebnim retušem, svetlo braon boje od sitnozrnog rožnaca sa pravilnim cepanjem. Takođe su konstatovana i dva kremenata opiljka i jedan retuširani odbitak (najverovatnije alatka) (IB 14 i 15).

Potencijalni lokaliteti

1) Imanje Živana Đedovića (Savinac)

Topografska karta: Sušice 096-4

Geografske koordinate: $x = 2401.24 - 2401.30$ km

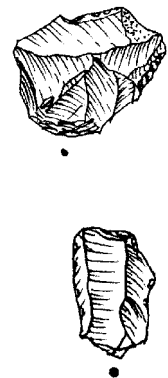
$y = 4897.40 - 4897.51$ km

Naseljeno mesto: selo Stubo, opština Valjevo

Vlasništvo: Živan Đedović

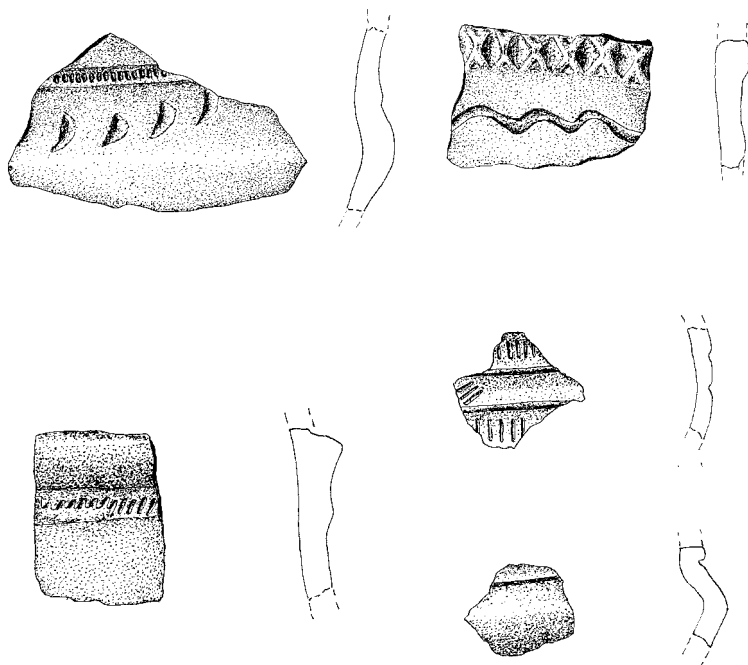
Na ovom lokalitetu nisu konstatovani površinski nalazi. Oblik reljefa je plato na padini, vegetacija - njiva. Reka Sušica je od lokaliteta udaljena oko 50 m. Površina je oko 2 ha.

Po rečima stanovnika sela Obrada Radojčića na ovom mestu su vršena iskopavanja i nađeni su fragmenti keramike. On tvrdi da se ar-

Slika 8.
Kremeni nalazi sa nalazišta Ječmište.

Figure 8.
Flint artifacts from the site of Ječmište.

Slika 9.
Fragmenti keramike
sa lokaliteta
Podgajnjača.

Figure 9.
Fragments of
ceramic vessels from
site of Podgajnjača.

heološki ostaci nalaze na oko 1 m ispod zemlje. Ovaj potencijalni lokalitet se ne može precizno datovati, ali najverovatnije pripada bronzanom dobu (Jež i Starović 1994)

2) Rimski rudnik

Topografska karta: Valjevo 3-2

Geografske koordinate: $x = 7395.29 - 7395.39$ km,

$y = 4896.20 - 4896.32$ km

Naseljeno mesto: selo Rebelj, zaselak Vreoci, opština Valjevo

Vlasništvo: opština

Rudnik se nalazi na strmoj padini pokrivenoj šumom 50 m južno od zaseoka Vreoci. Na samom nalazištu uočeno je jedno rimsko okno (Jež i Starović 1994).

Diskusija i zaključak

Na osnovu geomorfoloških, geografskih, pedoloških, klimatskih i terenskih podataka može se zaključiti da je u okolini Jablanice zemljište nedovoljno plodno za uzgajanje poljoprivrednih kultura. Jedina povoljna oblast za zemljoradnju je uski pojas aluvijalne ravni u srednjem i donjem toku. Ovi uslovi su uticali na položaj naselja, kao i na model ekonomije

koji je zbog svih ovih faktora bio baziran na stočarstvu. Ovo implicira da u samoj rečnoj dolini nisu mogla biti locirana neolitska zemljoradnička naselja, kao ni naselja ovog tipa iz kasnijih epoha. Pretpostavka je da su brdsko-planinske oblasti, oko ovog rečnog toka, u praistoriji naseljavale lovačko-sakupljačke i stočarske zajednice. To potvrđuju konstatovani lokaliteti i nalazišta: Ječmište (paleolit ili mezolit), Anatema (neolit), Ilovača i Savinac (bronzano doba).

Kako je ovaj kraj bogat rudama tragovi rimske eksploatacije su mnogobrojni. Primer je već ranije arheološki dokumentovan rudnik u selu Rebelj. Na osnovu broja eksploatisanih okana i najverovatnije duže upotrebe rudnika, predpostavlja se postojanje antičkog naselja u neposrednoj blizini (Kik - Adžići) (Jež i Starović 1994). Srednjevekovni lokaliteti i nalazišta su najbrojniji. Posledica ove situacije je očuvanost samih spomenika (crkvi i nekropola) što olakšava njihovo pronalaženje, odnosno dokumentovanje. Naselja usled tehnike izgradnje (lep) ne ostavljaju tako uočljive tragove, te je broj dokumentovanih naselja srazmerno mali.

Komentarišući naš rad na ovom istraživanju, značajno je da pomene-mo kakvi su rezultati prethodne arheološke predikcije, u odnosu na funkciju i hronološku determinaciju lokaliteta. Očigledno je da topografija, tj. pozicija u odnosu na odlike reljefa ima izražene pravilnosti, kada su u pitanju *naselja*. Tako, ranijim analitičkim postupkom predvideli smo preciznu poziciju srednjevekovnog seoskog naselja Podgajnjača. Međutim, s druge strane, kada se radi o predviđanju mesta na kojima bismo pronašli *nekropole*, pouzdanost predikcije je znatno manja. Ovo se jasno i ilustruje nalazima Birčanskog groblja, groba u Adžićima, a naročito Crkvišta u Rovnima.

Pored predikcije naselja i nekropola iz istorijskih perioda, iznenađenje za istraživače bilo je i novootkriveno paleolitsko (mezolitsko?) naselje na otvorenom u Rovnima. Jednostavno govoreći, metodologija za predikciju ovakve vrste lokaliteta ne postoji.

Tok terenskog istraživanja je išao otežano zbog bujne vegetacije koja onemogućava uočavanje lokaliteta. Ovo potvrđuje mali broj pronađenih lokaliteta i nalazišta, a i nepotpuno prelaženje planiranih oblasti za rekognosciranje. Predlažemo da se sledeće arheološko istraživanje, ove mikroregije, obavi u rano proleće ili kasnu jesen.

Posle završenog istraživanja uvideli smo kako je funkcionisao mehanizam naseljavanja u prošlosti u ovom kraju. Pronađeni lokaliteti su na brdima i planinama oko reke. Smatramo da u daljim istraživanjima treba prvenstveno obratiti pažnju na teren viši od 400m nadmorske visine jer se tamo očekuju nova nalazišta i lokaliteti. Naše mišljenje je da ipak treba pregledati nizijske oblasti na aluvijalnim nanosima u donjem i srednjem toku. Naša pretpostavka je da postoji mogućnost da se naide na neki lokalitet zemljoradničkog naselja na koji nismo naišli ili koji smo prevideli.

Nadamo se da su ovo istraživanje i podaci o novim lokalitetima makar malo doprineli dopunjavanju i povećavanju znanja naše arheologije o životu ljudi u prošlosti ne samo ovog kraja, nego uopšte. I očekujemo da će zanimljiva otkrića koja smo mi načinili podstaknuti nova arheološka istraživanja na Jablanici. Ako smo ovo postigli, onda smo prikazali pravi smisao našeg istraživanja.

Literatura

- [1] Borozan A. 1993. Prostorna analiza rimskih villa rustika u valjevskom kraju. Seminaeski rad.
- [2] Jež Ž. i Starović A. 1994. Arheološki lokaliteti i nalazišta u valjevskom kraju. U *Valjevac 1994.* (ur. Z. Joksimović i Z. Ranković). Valjevo: Valjevac, 369 - 381.
- [3] Jovanović P. B. 1956. *Reljef sliva Kolubare*. Beograd: Naučno Delo
- [4] Pavlović Lj. 1907. (ft. 1991) *Kolubara i Podgorina*. Valjevo: Napred
- [5] Radinović Đ. 1981. *Vreme i klima Jugoslavije*. Beograd: Građevinska knjiga.

Nenad Popović and Bogdana Živojinović

Field Archaeological Survey of the Jablanica River Valley

This research represents a systematic archaeological field survey of the Jablanica river valley in Western Serbia. During this research we found five archaeological sites and confirmed the existence of two sites previously noted. Four of the new sites, we found, are chronologically determined to the Medieval period, precisely, 15th or 16th Century. The fifth site is probably from the Upper Paleolithic or the Mesolithic period. The corner stone of this research was the previous prediction of the kind of archaeological sites and their geographical location, and its goal to deduce the settlement model in the Jablanica river geographical micro-region. The prediction of sites was a partial success because the Medieval sites were correctly, as precise as can be, placed on the archaeological prediction chart. The surprise presented the Upper Paleolithic (or Mesolithic?) site of Ječmište, which was completely unexpected. The conclusion of this research shows completely, in our opinion, the settlement model of this micro-region, but due to the fact that not many sites were found, there may be errors and misinterpretations which can be corrected in future archaeological research.

